

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen asiantuntijalausunto

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annettua lakia siten, että toteutuneen henkilöstömitoituksen on oltava vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohti. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella arvioidaan, että mitoitustalvvelu on perusteltu tulevaisuuden taloudellisen kestävyvyn ja henkilöstön saatavuuden sekä riittävyvyn turvaamiseksi muistaen kuitenkin, että ikääntyneiden talvvelut perustuvat pääosin sosiaalihuollon ja terveydenhuollon lainsäädäntöön.

Mitointalvvelu on kulttuurinen muutalvvelu, joka vaatii hallitusti toteutettaessa asenteellista sitoutumista ja realiteettien hyväksyntää, taitavaa muutalvvelusjohtajuutta. Henkilöstön vähimmäismitointalvvelun muutalvvelun jälkeen on jokaisen yksikön mitointalvvelussa kuitenkin aina otettava huomioon asukkaiden yksilöllinen talvvelutarve. Yksilöllinen hoidon ja hoivan talvvelu eivät saa vähentyä ja laadukkuus tulee säilyttää. Matalammalla henkilöstömitointalvvelusella toimiessa korostuu lähijohtamisen merkitys. Hyvää on, että ehdotettuun lakimuutalvvelu on kirjattuna ammattitaitoinen ja osaava henkilöstö. Ympäriuvorokautisen talvveluasumisen henkilöstörakenne ei voi perustua riittämättömän koulutuksen omaaviin henkilöihin.

Mitointalvvelu tuo haasteita nykytilanteeseen nähden. Hyvinvointialueella on jouduttu talouden sopeutuksen takia merkittäviin moniammatillisen henkilöstön resursseja karsiviin toimenpiteisiin. Tavoitteena on luonnollisesti, että mitointalvveluun ehdotetut muutalvvelut helpottavat iäkkäiden talvvelujen järjestämistä. Lähtökohtaisesti mitointalvvelun muutalvvelun jälkeen ympäriuvorokautisiin talvveluihin tarvitaan vähemmän henkilökuntaa, joten on helpompaa saada järjestettyä iäkkäiden ympäriuvorokautisten talvvelujen asiakaspaikkoja. Henkilöstötilanteen paraneminen voisi helpottaa muiden iäkkäiden talvvelujen, esimerkiksi kotihoidon järjestämistä. Hyvinvointialueella joudutaan kuitenkin alijäämien kattamisen takia henkilötalvveluvuusia vähentämään, joten asia ei ole yksinkertainen. On hyvä, että lain perusteluissa asti on kirjattuna oikeus riittäviin talvveluihin mitointalvvelumuutalvvelusta huolimatta.

Yksityisten toimijoiden vaikuttaa olevan haasteellista hyväksyä aleneva kustannuskehitys mitointalvvelun madaltumisen myötä. Sopimuksia joudutaan tarkastelemaan yhteisymmärryksen saavuttamiseksi. Talvveluntuottajien rekisteritietojen päivitys kustannuksista ja siihen annettu aikataulu on riittävän pitkä ja selkeästi kirjattu lakiehdotukseen. Näin turvataan, ettei kustannuksia voi ko. muutalvvelusta heijastua hyvinvointialueille.

Teknologian lisääminen on erittäin kannatettava ratkaisu asumistalvveluissa. Tosin tulee huomioida erilaisten teknologisten ratkaisujen kustannukset erityisesti laitteistojen ja ohjelmien hankintavaiheessa. Moni hyvinvointialue ei pysty tässä taloudellisessa tilanteessa lisäämään teknologiaa.

Lakimuutosten pysyvyys on erittäin toivottavaa, toimintaa tulee vakauttaa. Vakaus rauhoittaa talvveluja tuottavaa kenttää. Lakimuutalvvelussa esitetty mitointalvvelun 0,7 työntekijää/asiakas kumoaminen on hyvin kannatettava. Ja erittäin oikea-aikaisesti päätös siitä on nyt etenemässä. Vähimmäismitointalvvelun muutalvvelusta huolimatta tulee iäkkäiden yksilölliset oikeudet ja yksilölliset talvveluntarpeet huolehtia hyvinvointialueille. Tiedolla johtamista tulee hyödyntää ja mm. RAI-arvioinnin tuottamaa tietoa käyttää yksilöllisen talvvelun tarpeen arvioinnissa ja talvvelujen suunnittelussa sekä järjestämisessä.

Lain valmistelussa on puhuttu siitä, että talouden tasapainottamiseksi hyvinvointialueiden rahoituksesta vähennettävä osuus ei edellytä kaikkien yksiköiden mitoituksen alentamista vaan ehkä noin kolmasosan yksiköiden. Tämä on ristiriitainen lausuma, sillä ainakin Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen rahoituksesta on vähennetty henkilöstömitoituksen muutos täysimääräisenä. Iäkkään henkilöstön yksilöllisten tarpeiden mukaisesti mitoitusta pyritään muuttamaan, mutta pysyvästi mitoituksen nostoa yli 0,6 työntekijää/asiakas ei ole mahdollista.

Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisen työ on tärkeää iäkkäille henkilöille. Hallitusohjelmaan sisältyy toimia iäkkäiden ihmisten toimintakyvyn ylläpitämiseen ja parantamiseen muun muassa järjestöjen ja kuntien työtä tukemalla. Hallitusohjelman mukaan yhteistyö muun muassa hyvinvointialueiden, kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten palveluntuottajien välillä varmistetaan. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella tehdään tiivistä yhteistyötä kuntien ja järjestöjen kanssa. Kunnat järjestävät terveyttä ja hyvinvointia edistävää työtä ja sosiaalista kanssakäymistä.

Joustavassa yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin ja asiakasrakenteeseen perustuvassa järjestelmässä, jolla kuitenkin turvataan henkilöstön vähimmäismäärä kaikissa tilanteissa, on mahdollista kohdentaa resursseja tehokkaasti ja tuottavuuskehitystä tukevalla tavalla.

Joensuussa 17. päivänä lokakuuta 2024

Kirsi Leivonen

hyvinvointialuejohtaja

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

puolesta,

Eija Rieppo

toimialuejohtaja

Ikääntyneiden palvelut

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue